

DEVELOPING NURSING SKILLS IN NEUROLOGICAL EXAMINATIONS

Ikromova Feruza Isrofilovna
Safarova Guzal Umurzaqovna

Teachers of Bukhara public health technical school named after Abu Ali ibn Sina

Abstract: *Developing nursing skills in neurological examinations requires not only knowledge, but also the ability to make quick and accurate decisions in clinical situations. By 2026, this process will be further integrated with simulation technologies and standardized assessment tools (GCS, NIHSS).*

Key words: *Assessment of consciousness and cognitive status, Cranial nerves, Babinski sign, Case study.*

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ МЕДСЕСТЕР В ПРОВЕДЕНИИ НЕВРОЛОГИЧЕСКИХ ОБСЛЕДОВАНИЙ.

Икромова Феруза Исрофиловна
Сафарова Гузал Умурзаковна

*Преподаватели Бухарского техникума здравоохранения
имени Абу Али ибн Сины*

Аннотация: *Развитие навыков медсестер в области неврологического обследования требует не только знаний, но и умения быстро и точно принимать решения в клинических ситуациях. К 2026 году этот процесс будет дополнительно интегрирован с технологиями моделирования и стандартизированными инструментами оценки (GCS, NIHSS).*

Ключевые слова: *Оценка сознания и когнитивного статуса, черепно-мозговые нервы, симптом Бабинского, клинический случай.*

NEVROLOGIK TEKSHIRUVLARDA HAMSHIRALIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Ikromova Feruza Isrofilovna
Safarova Go'zal Umurzaq qizi

Buxoro Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchilari

Annotatsiyasi: *Nevrologik tekshiruvlarda hamshiralik ko'nikmalarini shakllantirish nafaqat bilim, balki klinik vaziyatlarda tezkor va aniq qaror qabul qilish mahoratini talab etadi. 2026-yilga kelib, ushbu jarayon simulyatsion texnologiyalar va standartlashtirilgan baholash vositalari (GCS, NIHSS) bilan yanada integratsiyalashgan.*

Kalit so'zlar: *Ong va kognitiv holatni baholash, Kranial nervlar, Babinskiy belgisi, Keys-stadi.*

Nevrologik tekshiruvlarda hamshiralik ko'nikmalari bemorning holatini baholash, asoratlarni erta aniqlash va jarrohlik yoki muolajadan keyingi tiklanishni kuzatishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. 2026-yilgi tibbiy ta'lim dasturlariga muvofiq, quyidagi amaliy ko'nikmalar asosiy hisoblanadi:

Ong darajasi va ruhiy holatni baholash

Hamshira bemorning ongi va kognitiv funksiyalarini muntazam kuzatib borishi shart:

Glazgo koma shkalasi (GCS): Ko'z ochish, nutq va motor javoblarini ballarda baholash (ayniqsa travmalarda muhim).

Orientatsiya: Bemorning shaxsi, joyi va vaqtni bilishini tekshirish.

Hulq-atvor: Nutqning ravonligi, kayfiyat va umumiy ko'rinishni kuzatish.

Kranial (miya-stvoli) nervlarni tekshirish

Hamshira uchun kranial nervlarning asosiy funksiyalarini tekshirish muhim kompetensiya hisoblanadi:

Qorachiqalar reaksiyasi (Pupillary response): Qorachiqalarning o'lchami, simmetriyasi va yorug'likka javobini tekshirish.

Yuz simmetriyasi va nutq: Miya qon aylanishining buzilishini (insult) aniqlash uchun yuz mushaklari harakati va nutq ravonligini kuzatish.

Motor va sensor funksiyalarni monitoring qilish

Mushak kuchi: Qo'l va oyoqlarning harakat kuchi va simmetriyasini baholash.

Koordinatsiya va muvozanat: Bemorning tura olishi, yurishi (gait) va harakatlar aniqligini kuzatish.

Sezuvchanlik: Og'riq, taktil va harorat sezuvchanligidagi o'zgarishlarni qayd etish.

Shoshilinch vaziyatlarda hamshira harakati (2026 standartlari)

5 "P" tamoyili: Neyrovaskulyar holatni (og'riq, rangparlik, puls, parasteziya va falajlik) tezkor baholash.

Insult shubhasi (FAST/BE-FAST): Muvozanat, ko'rish, yuz, qo'l va nutq o'zgarishlarini soniyalar ichida aniqlash.

Hayotiy ko'rsatkichlar: Nevrologik o'zgarishlar ko'pincha qon bosimi va puls o'zgarishlari bilan birga kechishini tahlil qilish.

Hamshiralarning nevrologik tekshiruv ko'nikmalari quyidagi yo'nalishlarda shakllantiriladi:

1. Ong va kognitiv holatni baholash (Mental Status)

- Glazgo koma shkalasi (GCS): Hamshira bemorning ko'z ochishi, nutqi va harakat reaksiyalarini ballarda baholashni amaliy mashqlar orqali o'rganadi.

- AVPU shkalasi: Ayniqsa bolalarda ong darajasini tezkor aniqlash (Hushyor, Ovozga javob, Og'riqqa javob, Javobsiz).

2. Kranial nervlar va neyro

- Qorachiqalar reaksiyasi: Penlayt (fonar) yordamida qorachiqalar o'lchami, simmetriyasi va yorug'likka javobini (tezkor, sust yoki qotib qolgan) farqlash.

- 5 "P" tamoyili: Neyrovaskulyar holatni tizimli baholash (og'riq, rangparlik, puls, parasteziya va falajlik).

- Yuz simmetriyasi: Bemordan kulish yoki tishlarini ko'rsatishni so'rash orqali yuz nervi faoliyatini tekshirish.

3. Harakat va muvozanat ko'nikmalari

- Mushak kuchi: Bemordan hamshiraning qo'llarini qisishni yoki qarshilikka qarshi harakat qilishni ("gaz pedalini bosish") so'rash orqali kuchni baholash.

- Babinskiy belgisi: Oyoq kaftini chizish orqali patologik reflekslarni aniqlash.

- Gait (Yurish): Bemorning muvozanati va yurish tartibini kuzatish.

4. Ta'lim va o'qitish metodikasi (2026)

- Simulyatsion ta'lim: Talaba-hamshiralar manekenlar va VR (virtual reallik) texnologiyalari yordamida xushsiz bemorlarda nevrologik statusni tekshirishni mashq qiladilar.

- Keys-stadi: Shoshilinch nevrologik holatlarda (insult, kalla-miya shikastlanishi) hamshiralik parvarishi rejasini tuzish va birinchi yordam ko'rsatish ko'nikmalari shakllantiriladi.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR:

1. "Pedagogik texnologiyalar" (2021/2025): Mualliflar Z.T. Raximov va Sh.N. Muslimov.

2. K.U. Zokirova, D.U. To'xtamatova. HAMSHIRALIK ISHI. ASOSLARI.

3. "Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari": N. Muslimov.

4. "Ta'lim texnologiyalari" (2024) B.R. Adizov

5. "Umumiy nevrologiya" (2024). G.S. Rahimova, X.A. Rasulova

6. "Hamshiralik ishida xususiy nevrologiya" (2025) M.K. G'aniyeva, S.A. Ergasheva